राज्यात विविध जिल्ह्यांत खरीप २०२५ या कालावधीत अतिवृष्टी व पूर यामुळे बाधित झालेल्या शेतकऱ्यांना येत्या रब्बी हंगामाकरीता बियाणे व इतर अनुषंगिक बाबींकरीता विशेष मदत देण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- सीएलएस २०२५/प्र.क्र. ३९८ (भाग-२) /म-३

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक :- ०४ नोव्हेंबर, २०२५

वाचा :-

१) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्र. संकीर्ण.क्र.६७/म-११,दि.२४.०१.२०२३.
२) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.३४९/म-३,दि.२७.०३.२०२३
३) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२५/प्र.क्र.२०/म-३,दि.३०.०५.२०२५
४) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२५/प्र.क्र.३६५/म-३,दि.१०.१०.२०२५
५) शासन निर्णय, वित्त विभाग क्र.मंमंबै-२०२५/प्र.क्र.०१/अर्थ-६,दि.२८.१०.२०२५
६) विभागीय आयुक्त, कोकण पत्र क्र. मशा/कार्या-६/नै. आ./ जून ते सप्टेंबर २०२५/ बियाणे मदत/२०२५, दि. ३१.१०.२०२५
७) विभागीय आयुक्त, पुणे पत्र क्र. मह-३/नै. आ./कावि ३८३/२०२५, दि. ०१.११.२०२५
८) विभागीय आयुक्त, पुणे पत्र क्र. मह-३/नै. आ./कावि २९१/२०२५, दि. ०१.११.२०२५
९) विभागीय आयुक्त, नागपूर पत्र क्र. मशा -७(५)/ नै. आ. व्य./ वर्धा/ बियाणे व इतर अनुषंगिक बाबी/कावि ५३७/२०२५, दि . ०३.११.२०२५
१०) विभागीय आयुक्त, छत्रपती संभाजीनगर यांचे पत्र क्र. जा.क्र.२०२५/मशाका/नैआ/काविी-१८२८, दि. ०३.११.२०२५

प्रस्तावना:-

राज्यातील बहुतांशी जिल्ह्यांमध्ये जून ते सप्टेंबर २०२५ या कालावधीत मोठ्या प्रमाणात अतिवृष्टी व पुरामुळे आपत्ती उद्भवलेली आहे. यामुळे शेतकऱ्यांचे शेतीपिक नुकसान, शेतजमीन खरडून जाणे, विहिरीचे नुकसान, मनुष्य व पशुहानी, घर पडझड, घरातील वस्तू/साहित्य नुकसान, वैयक्तिक तसेच सार्वजनिक मालमत्तेचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झालेले आहे. त्यानुषंगाने ज्या शेतकऱ्यांना अतिवृष्टी/पूर इत्यादींमुळे राष्ट्रीय नैसर्गिक आपत्ती प्राधिकरणाच्या नियमानुसार नुकसान भरपाई देय ठरते, अशा शेतकऱ्यांना येत्या रब्बी हंगामामध्ये बियाणे व इतर अनुषंगिक बाबींकरिता विशेष मदत पॅकेज (Relief Package) अंतर्गत, प्रति हेक्टरी रु. १०,०००/- (अक्षरी दहा हजार रुपये) प्रमाणे (३ हेक्टरच्या मर्यादेत) अतिरिक्त मदत/अर्थसहाय्य देण्याबाबतचा संदर्भाधीन शासन निर्णय दिनांक १०.१०.२०२५ अन्वये निर्णय घेण्यात आला आहे.

२.	तद्नुषंगाने **विभागीय आयुक्त, कोकण, पुणे, नागपूर व छत्रपती संभाजीनगर** यांनी संदर्भ क्र. ६ व १० येथील पत्रान्वये माहे **जून २०२५ ते सप्टेंबर, २०२५** मध्ये अतिवृष्टी व पूर यामुळे झालेल्या बाधित शेतकऱ्यांना मदत म्हणून येत्या रब्बी हंगामाकरीता बियाणे व इतर अनुषंगिक बाबींकरीता प्रति हेक्टरी रू. १०,०००/- प्रमाणे (३ हेक्टर मर्यादेत विशेष मदत) अतिरिक्त मदतीबाबत निधी मागणीचे प्रस्ताव सादर केले आहेत. त्यानुषंगाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

शासन निर्णय :-

जून २०२५ ते सप्टेंबर, २०२५ या कालावधीत **राज्यात विविध जिल्ह्यांत** "अतिवृष्टी व पूर" यामुळे झालेल्या बाधित शेतकऱ्यांना मदत म्हणून येत्या रब्बी हंगामाकरीता बियाणे व इतर अनुषंगिक बाबींकरीता प्रति हेक्टरी रू. १०,०००/- प्रमाणे (३ हेक्टर मर्यादेत विशेष मदत) अतिरिक्त मदत देण्याकरिता संदर्भाधीन दि.१०/१०/२०२५ शासन निर्णयान्वये निश्चित केलेल्या दरानुसार एकूण **(रूपये दोन हजार बहात्तर कोटी अठ्ठाहत्तर लक्ष एकेचाळीस हजार फक्त)** इतका निधी वितरीत करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

२.	या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या प्रपत्रात दर्शविल्याप्रमाणे उपलब्ध तरतुदीमधून अथवा आवश्यकतेनुसार पुर्नविनियोजनाव्दारे तरतुद उपलब्ध करुन घेऊन अथवा वित्त विभागाने, दिनांक २८.१०.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये उपलब्ध करून दिलेल्या उणे (-) प्राधिकरणाच्या सुविधेअंतर्गत निधी उपलब्धतेबाबत संबंधितांनी कार्यवाही करावी.

३.	संदर्भाधीन अनुक्रमांक १ येथे नमूद दि.२४.०१.२०२३ अन्वये सूचित केल्यानुसार DBT पोर्टलव्दारे लाभार्थ्यांना थेट त्यांच्या बँक खात्यात निधी वितरीत करण्यात यावा. सोबतच्या प्रपत्रामधील सर्व लाभार्थ्यांची माहिती विहित नमुन्यात काळजीपूर्वक तयार करुन संबंधित अधिकाऱ्यांनी ती संगणकीय प्रणालीवर भरुन मान्यतेबाबत नियमानुसार कार्यवाही करावी. तथापि,

अ)	चालू हंगामामध्ये यापूर्वी सर्व विभागांना शेतीपिकांच्या नुकसानीकरिता वितरीत करण्यात आलेल्या मदतीच्या निधीमध्ये या प्रस्तांवातर्गत मागणी करण्यात आलेल्या निधीचा समावेश नाही याची दक्षता घ्यावी.

ब)	कोणत्याही लाभार्थ्यांना मदत देतांना व्दिरुक्ती होणार नाही याची तहसिल व जिल्हाधिकारी कार्यालयाने तसेच सर्व संबंधितांनी कटाक्षाने काळजी घ्यावी.

४. वरील निधी खर्च करताना संदर्भाधीन सर्व शासन निर्णयातील सुचनांचे व निकषांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे. ज्या प्रयोजनासाठी निधी मंजूर करण्यात आला आहे त्याच प्रयोजनासाठी सदर निधी खर्च करण्यात यावा. ही मदत देताना नैसर्गिक आपत्तीकरिता विहित केलेल्या अटी व शर्तीची पूर्तता होत असल्याची खात्री सर्व संबंधितांनी करावी.

५. लाभार्थ्यांना मदत वाटपाची कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर लाभार्थ्यांची यादी व मदतीचा तपशील जिल्ह्यांच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात यावा. या आदेशाव्दारे तसेच यापूर्वी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या आदेशाव्दारे नैसर्गिक आपत्तीमध्ये शेतकऱ्यांना दिलेला मदतीचा निधी बँकांनी कर्ज खात्यात अथवा अन्यथा वसुलीसाठी वळती करु नये याकरिता जिल्हाधिकारी यांनी सर्व बँकांना आवश्यक त्या सूचना निर्गमित कराव्यात. या सर्व सूचनांची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी यांची राहील.

६. सदर निधीतून करण्यात येत असलेल्या खर्चाचे लेखे संबंधित निधी आहरित करण्यात येणाऱ्या व खर्ची पडणाऱ्या कार्यालयाच्या स्तरावर ठेवण्यात यावे व करण्यात आलेल्या खर्चाचा कोषागार कार्यालये व महालेखापाल कार्यालयाशी त्रैमासिक ताळमेळ घेण्यात यावा व उपलब्ध करून दिलेला उपरोक्त निधी खर्ची पडल्यानंतर तातडीने निधीची उपयोगिता प्रमाणपत्रे संबंधितांकडून प्राप्त करून घेवून एकत्रितरित्या शासनास सादर करण्याची जबाबदारी विभागीय आयुक्त यांची राहील.

७. वरील प्रयोजनासाठी, संदर्भ क्र.४, दिनांक १०.१०.२०२५ च्या शासन निर्णयान्वये निधीच्या निकषानुसार व दरानुसार, सदर नुकसानीचा खर्च मागणी क्र.सी-६; मुख्य लेखाशिर्ष २२४५ (९३) इतर (९३) (०१) शेतीची खते, बी-बियाणे इत्यादींच्या खरेदीसाठी शेतकऱ्यांना सहाय्य (अनिवार्य) ३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेत्तर) (२२४५ ०२८२) या लेखाशीर्षाखाली सोबतच्या विवरणपत्राप्रमाणे आर्थिक वर्ष २०२५-२६ मधून भागविण्यात यावा.

८. या बाबतची देयके अधिदान व लेखा कार्यालय मुंबई यांना सादर करण्याकरिता शासन निर्णय क्रमांक ओएफएम दि.१०/०७/प्र.क्र.२०२/ई/२००७ ला अनुदान लेखाधिकारी, आपत्ती व्यवस्थापन यांना आहरण व सवितरण अधिकारी तसेच वितीय सल्लागार व सहसचिव यांना नियंत्रण अधिकारी म्हणून प्राधिकृत करण्यात आले आहे. त्यांनी उपरोक्त परिच्छेद २ मध्ये नमुद प्रमाणे कार्यवाही करावी.

९. सदरचा शासन निर्णय संदर्भ क्र.५ वित्त विभाग शासन निर्णय क्र.मं.मं.वै-२०२५/प्र.क्र.०१/अर्ज-०६ दि.२८.१०.२०२५ ला अनुसरुन निर्गमीत करण्यात येत आहे.

१०. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक **२०२५११०४१४३२११२४१९** असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

SURYAWANSHI SAMPAT DASHARATH

Digitally signed by SURYAWANSHI SAMPAT DASHARATH
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=Revenue and Forests Department, 2.5.4.20=E2D0677DC3B9F523D6452EDD479C3B2EDC0887C9102B4130AE3EF3DD803B7322, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=F8D5F07D73B60D73112565DB9BAEE680FFADE9B8758D5A695368E1D3656632DD, cn=SURYAWANSHI SAMPAT DASHARATH
Date: 2025.11.04 14:33:31 +05'30'

(संपत सूर्यवंशी)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव,मंत्रालय,मुंबई,
२. मा.उपमुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे सचिव,मंत्रालय,मुंबई
३. मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव,मंत्रालय,मुंबई
४. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानभवन,मुंबई
५. मा. मंत्री (मदत, पुनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा.मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा. राज्यमंत्री (मदत, पुनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
८. मा.राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
९. विधानमंडळाचे सर्व सन्माननीय सदस्य,
१०. मा.मुख्य सचिव महाराष्ट्र राज्य,
११. अपर मुख्य सचिव (वित्त), मंत्रालय,मुंबई,
१२. अपर मुख्य सचिव (कृषि), मंत्रालय, मुंबई
१३. विभागीय आयुक्त, कोकण, पुणे, नागपूर व छत्रपती संभाजीनगर
१४. आयुक्त कृषि, पुणे
१५. आयुक्त जमाबंदी,पुणे
१६. संचालक, आपत्ती व्यवस्थापन, मंत्रालय मुंबई.
१७. वित्तिय सल्लागार व सहसचिव,मदत व पुनर्वसन प्रभाग,मंत्रालय,मुंबई
१८. संचालक, लेखा व कोषागारे ,मुंबई
१९. सर्व संबंधित जिल्हाधिकारी
२०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
२१. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) १/२,महाराष्ट्र,मुंबई/नागपूर,
२२. सर्व संबंधित जिल्हा कोषागार अधिकारी
२३. कार्यासन अधिकारी (म-११/म-३), मदत व पुनर्वसन प्रभाग,मंत्रालय,मुंबई
२४. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय-९/अर्थ-६),मंत्रालय,मुंबई
२५. निवड नस्ती (कार्यासन/ म-३)

शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्र. संकीर्ण.क्र. सीएलएस-२०२५ / प्र.क्र.३९८ (भाग--२)/म-०३,
दि. ०४ नोव्हेंबर.२०२५

बियाणे व इतर अनुषंगिक बाबी

विभाग	जिल्हा	कालावधी	प्रस्तावाचा दिनांक	बाधित शेतकरी संख्या	बाधित क्षेत्र - हेक्टर	निधी (रु. लक्ष)
कोकण	रायगड	जून २०२५	३१.१०.२५	९८२	५५.७२	५.५७
	रत्नागिरी	जून २०२५	३१.१०.२५	५६०	७१.५४	७.१६
	सिंधुदुर्ग	जून २०२५	३१.१०.२५	३६२	५५.३१	५.५३
			एकूण	**१९०४**	**१८२.५७**	**१८.२६**
	रायगड	जुलै-२०२५	३१.१०.२५	**२३२**	**६२.३१**	**६.२४**
	रत्नागिरी	जुलै-२०२५	३१.१०.२५	**४२**	**३.१३**	**०.३१**
	सिंधुदुर्ग	जुलै-२०२५	३१.१०.२५	**३४**	**३.०४**	**०.३**
			एकूण	**३०८**	**६८.४८**	**६.८५**
	ठाणे	ऑगस्ट-२०२५	३१.१०.२५	१	०.५०	०.०५
	रायगड	ऑगस्ट-२०२५	३१.१०.२५	२२०	७९.९४	८.००
	रत्नागिरी	ऑगस्ट-२०२५	३१.१०.२५	५७९	८८.८५	८.८९
	सिंधुदुर्ग	ऑगस्ट-२०२५	३१.१०.२५	१४१	२५.५८	२.५६
			एकूण	**९४१**	**१९४.८७**	**१९.५०**
	पालघर	सप्टेंबर-२०२५	३१.१०.२५	४९५१७	१३७४४.२३	१३७४.४३
	ठाणे	सप्टेंबर-२०२५	३१.१०.२५	३५६७६	९४८१.११	९४८.११
	रायगड	सप्टेंबर-२०२५	३१.१०.२५	१८५७८	५८२९.४६	५८२.९५
	रत्नागिरी	सप्टेंबर-२०२५	३१.१०.२५	११५३	१०३.८८	१०.३९
	सिंधुदुर्ग	सप्टेंबर-२०२५	३१.१०.२५	३१५	७५.४८	७.५५
			एकूण	**१०५२३९**	**२९२३४.१६**	**२९२३.४३**
			एकूण कोकण विभाग	**१०८३९२**	**२९६८०.०८**	**२९६८.०४**
पुणे	पुणे	जून-सप्टेंबर २०२५	०१.११.२५	५३१०४	२३३४९.४३	२३३४.९५
	सांगली	जून, ऑगस्ट, सप्टेंबर-२०२५	०१.११.२५	१६२९९८	९९२०१.८७	९९२०.१९
			एकूण पुणे विभाग	**२१६१०२**	**१२२५५१.३०**	**१२२५५.१४**

नागपूर	वर्धा	जून-सप्टेंबर २०२५	०१.११.२५	२३४५६१	२८२३११.८०	२८२३१.१८
	एकूण नागपूर विभाग			**२३४५६१**	**२८२३११.८०**	**२८२३१.१८**
छत्रपती संभाजीनगर	धाराशिव	जून-सप्टेंबर २०२५	०१.११.२५	५०६६१४	५७७५४४.६२	५७७५४.४६
	लातूर	जून-सप्टेंबर २०२५	०१.११.२५	५१९२७४	५६५५८५.६८	५६५५८.५७
	परभणी	जून-सप्टेंबर २०२५	०१.११.२५	४३९२९७	४९५११०.१९	४९५११.०२
	एकूण छत्रपती संभाजीनगर विभाग			**१४६५१८५**	**१६३८२४०.४९**	**१६३८२४.०५**
	एकूण कोकण, पुणे, नागपूर व छत्रपती संभाजीनगर विभाग			**२०२४२४०**	**२०७२७८३.६७**	**२०७२७८.४१**

(रूपये दोन हजार बहात्तर कोटी अठ्ठाहत्तर लक्ष एकेचाळीस हजार फक्त)

SURYAWANSHI
SAMPAT DASHARATH

Digitally signed by SURYAWANSHI SAMPAT DASHARATH
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=Revenue and Forests Department, 2.5.4.20=E2D0677DC3B9F523D6452EDD479C3B2EDC0887C9102B4130AE3EF3DD803B7322, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=F8D5F07D73B60D73112565DB9BAEE680FFADE9B8758D5A695368E1D3656632DD, cn=SURYAWANSHI SAMPAT DASHARATH
Date: 2025.11.04 14:34:13 +05'30'

(संपत सूर्यवंशी)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन